

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

PASTORAL HEALTHCARE
OF THE ECUMENICAL PATRIARCHATE

Τελικά

Ἐπίσημα Συμπεράσματα τοῦ 5ου Διεθνούς Συνεδρίου τοῦ
Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν ποιμαντική στόν Χῶρο τῆς
Ἑγείας¹

Μέσα σέ ἓνα κόσμο πού ἔχει πληγεῖ ἀπό μιά θανατηφόρα Πανδημία καί πού δοκιμάζεται ἀπό κοινωνική ἀναταραχή, μαζί μέ ἀπειλές πολέμων καί τίς συνέπειες ἀπό τό ξέσπασμά τους, διεξήχθη τό 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ἑγείας στή Ρόδο, μεταξύ 5ης καί 9ης Ὀκτωβρίου 2022. Μέ τίς εὐχές καί τίς εὐλογίες τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τό Συνέδριο ὀργανώθηκε μέ ἀφοσίωση καί ζήλο ἀπό τό Πατριαρχικό Δίκτυο γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ἑγείας. Ἐκπρόσωπος τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος ἦταν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κύριλλος, ὁ ὁποῖος εἶναι καί Πρόεδρος τοῦ Πατριαρχικοῦ Δικτύου. Μέ τήν εὐγενική προσφορά τῆς Ἀξιότιμης Οἰκογένειας Καμπουράκη, οἱ ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου φιλοξενήθηκαν στό Συνεδριακό Κέντρο τοῦ ξενοδοχείου «Ρόδος Παλάς», ἐνῶ στό ἴδιο ξενοδοχεῖο κατέλυσαν καί οἱ 200 σύνοεδροι.

Οἱ σύνοεδροι ἦταν ἐκπρόσωποι ἀπό τίς Ἀρχιεπισκοπές καί τίς Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀλεξανδρείας καί τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τῆς Σερβίας, τῆς Ἑλλάδος, καί τῆς Ἀλβανίας. Συμμετεῖχαν Καθηγητές τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Ἀθήνας, τῆς Βοστώνης καί τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας τῆς Ἀθήνας, καθώς καί Καθηγητές διαφόρων ἄλλων σχολῶν ἀνά τόν κόσμο· ὑπῆρξαν ἐπίσης ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθόδοξης Ἀκαδημίας τῆς Κρήτης καί τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βόλου· ἐκπρόσωποι διαφόρων εἰδικῶν ἰδρυμάτων καί συλλόγων· ἐκπρόσωποι τῶν Συνδέσμων Ὁρθοδόξων Ἱατρῶν καί Ἐπαγγελματιῶν Ἑγείας πού

¹Τά «Τελικά Ἐπίσημα Συμπεράσματα τοῦ 5ου Διεθνούς Συνεδρίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν ποιμαντική στόν Χῶρο τῆς Ἑγείας» δέν εἶναι ἐπίσημο ἔγγραφο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί δέν ἐκφράζουν τίς ἐπίσημες θέσεις του. Προσπαθοῦν νά συνοψίσουν τό «πνεῦμα» τό ὁποῖο διαμορφώθηκε καί ἐκφράστηκε στό Συνέδριο μέσα ἀπό τίς παρουσιάσεις τῶν ὁμιλητῶν καί τίς συζητήσεις καί τούς διαλόγους τῶν συμμετεχόντων. Προσφέρονται γιά περαιτέρω σκέψη, συζήτηση καί ἐπεξεργασία.

συνδέονται μέ τό Πατριαρχικό Δίκτυο¹ συμμετείχε ή Συντονίστρια του Εὐρωπαϊκού Δικτύου στόν Χώρο τῆς Ὑγείας. Ἀκόμη, συμμετείχαν πολλοί ἀπό τόν ἱατρονοσηλευτικό χῶρο τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Εὐρώπης, ἔχοντας τήν ἀνάλογη ἐκπαίδευση, οἱ ὁποῖοι προσῆλθαν αὐτοβούλως, μέ σκοπό νά συνδεθοῦν μέ αὐτή τήν πρωτοβουλία τῆς Μητέρας Ἐκκλησίας.

Τό θέμα τοῦ Συνεδρίου ἦταν: «Φροντίζοντας γιά τήν ἀνθρωπότητα σήμερα, μεριμνοῦμε γιά τήν ἀνθρωπότητα τοῦ αὐριο». Τό θέμα αὐτό ἐπιλέχθηκε ἐπειδή, στούς χαλεπούς καιρούς πού ζοῦμε, ἔχει δημιουργηθεῖ μιά νέα πραγματικότητα, στην ὁποία ἐπικρατεῖ ἡ ἀνασφάλεια καί ἡ ἀβεβαιότητα. Αὐτή ἡ πραγματικότητα μᾶς φέρνει μπροστά σέ νέες προκλήσεις. Τό θέμα τοῦ Συνεδρίου κρύβει δύο βασικά ἐρωτήματα: Πρός ποιά κατεύθυνση πρέπει τώρα νά πορευτοῦμε μετά ἀπό τόσα πού ἔχουμε περάσει; Τί κόσμο θά ἐτοιμάσουμε γιά τίς μελλοντικές γενεές τῆς ἀνθρωπότητας; Αὐτά εἶναι δύο κρίσιμα καί διαχρονικά ἐρωτήματα γιά τήν κοινωνία πού ζοῦμε καί γιά τήν Ἐκκλησία πού ἀνήκουμε.²

Βέβαια, ὅπως εἶπε ὁ Παναγιώτατος στόν χαιρετισμό του πρὸς τοὺς συνέδρους, σέ καμία περίοδο στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας δέν ὑπῆρξαν εἰδυλλιακές καταστάσεις οὔτε θά ὑπάρξουν στό μέλλον, ἀλλά ἔχουμε τήν εὐθύνη σέ κάθε περίοδο καί σέ κάθε κατάσταση νά διακονήσουμε τόν συνάνθρωπο ὡς μάρτυρες τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως. «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ τόπος καί ὁ τρόπος ὅπου καί ὅπως ὁ Θεός κατεργάζεται τήν σωτηρία τοῦ κόσμου. Ἡ δέ χριστιανική μαρτυρία εἶναι ἀδύνατον νά δοθῇ ἀπό ἐσωστρεφεῖς καί ἀδιαφόρους διά τὰ “τῶν ἀνθρώπων πράγματα” πιστούς».³

Ἡ εὐθύνη νά διακονήσουμε, νά φροντίσουμε καί νά μεριμνήσουμε προϋποθέτει ὅτι δέν θά μείνουμε παρατηρητές τῶν γεγονότων ἀλλά θά θέσουμε τόν ἑαυτό μας ὡς πρόθυμο διάκονο μπροστά στό κάλεσμα τοῦ Χριστοῦ, πού λέει: «ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου». Προϋποθέτει ἐπίσης τή διάθεση νά προβοῦμε σέ μιά αὐστηρή αὐτοκριτική, νά διαπιστώσουμε τά κενά μας, ὥστε νά βελτιώσουμε καί νά ἀλλάξουμε τόν τρόπο πού διακονοῦμε καί φροντίζουμε τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί τόν κάθε συνάνθρωπό μας. Ὅπως τόνισε ὁ Συντονιστής τοῦ Πατριαρχικοῦ Δικτύου, π. Σταῦρος Κοφινᾶς, «χωρίς τή φλογερή διάθεση νά ἀλλάξουν οἱ

---

¹Σταῦρος Κοφινᾶς, Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Συντονιστής τοῦ Δικτύου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χώρο τῆς Ὑγείας, «Παρουσίαση τοῦ σκοποῦ τοῦ Συνεδρίου», 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χώρο τῆς Ὑγείας», Ρόδος, 2022.

³Μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χώρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

καταστάσεις πού ζοῦμε, ἀντά τὰ Συνέδρια τοῦ Πατριαρχείου δέν ἔχουν νόημα... Ἡ δέ Ἐκκλησία θά μείνει στό περιθώριο τῆς κοινωνίας καί τῆς ζωῆς, διχασμένη, μακριά ἀπό μιά γνήσια χριστιανική ὀρθόδοξη ἔκφραση, ριζωμένη σέ μιά τυπολατρία καί σέ ἕναν θρησκευτικό παραλογισμό, ἀνήμπορη νά ἀπαντήσει στίς ὑπαρξιακές ἀναζητήσεις τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου».⁴

Γύρω ἀπό αὐτό τό θέμα καί μέ αὐτό τό πνεῦμα, πού συνδυάζει στήν πραγματικότητα παρελθόν, παρόν καί μέλλον, οἱ εἴκοσι ἕξι ὁμιλητές ἐξέφρασαν ἐποικοδομητικές σκέψεις καί προβληματισμούς, προκαλώντας ἐνδιαφέρουσες συζητήσεις. Ὁ τρόπος πού ξετυλίχθηκαν οἱ συζητήσεις, μέσα σέ ἕνα ἐλεύθερο καί ἀνοικτό πνεῦμα διαλόγου, ἀνέδειξε, γιά μιά ἀκόμη φορά, τόν διαλεκτικό καί ἐνοποιητικό ρόλο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τοῦ Ποιμαντικοῦ Δικτύου του. Ὅπως τόνισε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου στήν ἑναρξη τοῦ Συνεδρίου, στίς μέρες μας, αὐτός ὁ ἐνοποιητικός ρόλος εἶναι ἰδιαίτερα ἀναγκαῖος: «Ἡ Πανδημία ἀπείλησε τό Ἐκκλησιαστικό Σῶμα καί τήν ἀνθρωπότητα ὀλόκληρη σάν μιά πυρκαγιά πού σαρώνει τά πάντα, καταστρέφοντας ζωές καί περιουσίες. Ὅμως, πάνω ἀπ' ὅλα, ἡ Πανδημία ἔχει φέρεи σέ κίνδυνο τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν μεταξύ μας σχέσεων. Αὐτή εἶναι καί ἡ πιό σοβαρή ἀπειλή τῆς Πανδημίας, γιατί ὑποσκάπτει τή δυνατότητα κάθε θεραπευτικῆς προσπάθειας. [...] Δέν θά πρέπει νά ἀφήσουμε τίς "στάχτες" τῆς Πανδημίας νά μᾶς κυριεύσουν καί νά μᾶς κατακλύσουν. Θά πρέπει νά μεριμνήσουμε γιά τήν ἀνθρωπότητα σήμερα, καλλιεργώντας τό πνεῦμα τῆς ἐνότητας, ὥστε νά φροντίσουμε γιά μιά ἀνθρωπότητα τοῦ αὔριο πού θά εἶναι πιό ἐνισχυμένη μέ τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ».⁵

Στήν προσπάθεια νά ἐντοπισθοῦν οἱ αἰτίες, ὥστε νά προκύψει ἡ «θεραπεία» αὐτῆς τῆς διχόνοιας, ἡ εἰδικότερη θεματολογία τοῦ Συνεδρίου κινήθηκε σέ πολλά ἐπίπεδα, τά ὅποια ὅμως συνέκλιναν μέ διάφορους τρόπους μεταξύ τους καί λειτούργησαν ὡς συγκοινωνοῦντα δοχεῖα.

Διαπιστώθηκε ἐν πρώτοις ὅτι ἕνας βασικός λόγος αὐτῆς τῆς διχόνοιας προέρχεται ἀπό μιά μαγική ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, ἰδιαίτερα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αὐτοῦ τοῦ φαινομένου εἶναι ὅτι πολλοί ἀποδίδουν τίς κακουχίες τους καί τίς δυσκολίες τους σέ αἰτίες μαγικοῦ τύπου. Ἐπιπλέον, ἀναζητοῦν εὐκολες λύσεις στά προβλήματά τους σ' ἕνα μαγικό πλαίσιο. Δυστυχῶς, ἀρκετές

---

⁴Κοφινᾶς, βλ. παραπάνω.

⁵Κύριλλος, Μητροπολίτης Ρόδου, Πρόεδρος τοῦ Δικτύου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας, «Ἐπίσημη Ἑναρξη», 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας», Ρόδος, 2022.

φορές, καλλιεργείται και αναπαράγεται ή μαγική κατανόηση τῶν πραγμάτων στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, κυρίως μέσα ἀπὸ λατρευτικές ἐκδηλώσεις πού ἀπέχουν ἀπὸ μιά εὐχαριστιακή θεολογία καὶ μιά ἱερότητα τῶν πραγμάτων καὶ πού καλλιεργοῦν ἓνα εἶδος ἐκκλησιαστικῆς εἰδωλολατρίας. Ἡ μαγικὴ ἀντίληψη τῶν πραγμάτων δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐμβαθύνει στὸν ἑαυτό του καὶ νὰ ἀποκτήσει ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ του. Αὐτὸ ὑπονομεύει κάθε προσπάθεια συμφιλίωσης καὶ διαστρεβλώνει τὴν πραγματικὴ ἔννοια τῆς ἀγάπης καὶ τῆς Θείας Χάριτος.⁶ «Ὁ μαγικῶς θρησκευτῶν βασιίζεται στὴν ἀσφάλεια τῆς διαδικασίας, ἐνῶ ὁ πιστὸς τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ βασιίζεται στὴ διαβεβαίωση τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ ὅτι θὰ εἶναι πάντοτε “πιστὸς” στὴ Διαθήκη μὲ τὸν λαό του, ἀλλὰ μὲ ὅποιον τρόπο ἐμπνέει ἢ ἐλευθερία του, καὶ μὲ ὅποιον τρόπο ἀναιρεῖ κάθε μαγεία».⁷

Δυστυχῶς, αὐτὴ ἡ μαγικὴ ἀντίληψη συμπλέκεται μὲ τὴν προβολὴ ἑνὸς Χριστοῦ πού εἶναι ἓνας ἀπάνθρωπος καὶ ἐχθρικός ἐξουσιαστής, ἓνας θαυματοποιὸς μάγος, πού σπέρνει τὸν φόβο καὶ ἐπιβάλλει μιά ἠθικιστικὴ ἀντιμετώπιση τῶν ἀνθρώπινων καταστάσεων. Εἶναι ἓνας Θεός «ὁ ὁποῖος, προκειμένου νὰ προσλάβει τὸν ἄνθρωπο, θὰ τοῦ ἐπέβαλλε πρῶτα καὶ πρὶν ἀπ’ ὅλα τὴν ἐγκατάλειψη τῶν στοιχειωδῶν πού συνιστοῦν τὴν ἀνθρωπινότητά του». Μιά τέτοια χριστολογία, πού ταυτίζεται μὲ τίς διδασκαλίες τοῦ Νεστόριου καὶ τοῦ Ἀπολλινάριου, παράγει μιά ἀνθρωπολογία πού «χτίζεται στό βωμό τῆς ἀπόλυτης ἀπόρριψης, πάνω στὸν ὁποῖο θυσιάζεται, χωρὶς καμία αἴσθηση γιὰ τὴν τραγωδία τοῦ πράγματος, ἢ ἀνθρώπινη φύση».⁸ Δημιουργεῖ καὶ ἀναπαράγει μιά ἠθικιστικὴ θρησκευτικότητα, μιά συστημικὴ ὑποκρισία καὶ, συνεπῶς, μιά ψευδῆ φιλανθρωπία, πού ἀφαιρεῖ τό μυστήριον τῆς σχέσης καὶ τῆς συνάντησης, καθὼς καὶ τῆς τελικῆς ἔνωσης πού ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδο στὸν παράδεισο τῆς κοινωνίας. Συνεπῶς, παραποιεῖ τὴν ἔννοια τῶν δαιμόνων καὶ τῆς πραγματικῆς ἔννοιας τῆς ἴασης, ὅπως αὐτὴ φανερῶνεται στὴν Καινὴ Διαθήκη.⁹

---

⁶Αθανάσιος Παπαθανασίου, Ἐναρκτήριος Λόγος, «Μπορεῖ νὰ θεραπευτεῖ ἡ σημερινὴ διχόνοια;», 5ο Διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴν Ποιμαντικὴ Διακονία στὸν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

⁷Παπαθανασίου, βλ. παραπάνω.

⁸Χρυσόστομος Σταμούλης, «Ἐνας ἀπάνθρωπος καὶ ἐχθρικός Χριστός: οἱ ποιμαντικὲς συνέπειες μιᾶς παρενοημένης θεολογίας», 1η Συνεδρία, 5ο Διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴν Ποιμαντικὴ Διακονία στὸν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

⁹Σταμούλης, βλ. παραπάνω.

Βασικοί συντελεστές και φορείς αυτής της νοσηρής νοσοτροπίας σήμερα είναι αρκετοί κληρικοί, οι οποίοι συμβάλλουν στη σύγχυση και τη διαίρεση τόσο των μελών του Σώματος του Χριστού –της Έκκλησίας– όσο και της ευρύτερης κοινωνίας. Η ποιμαντική που ασκούν γεννᾶ διάφορες πνευματικές και ψυχολογικές παθολογίες και εμποδίζει τον κάθε είδους εποικοδομητικό διάλογο. Η ρίζα αυτού του φαινομένου είναι ή προβληματική και ανεπαρκής διαμόρφωση του ποιμένα. Στο Συνέδριο διαπιστώθηκε ότι πολλοί μπαίνουν στην ιερωσύνη από έναν άπλο ένθουσιασμό ή μιά διάθεση για μίμηση ενός κληρικού-προτύπου· από επιθυμία για ναρκισσιστική εξύψωση υπεράνω των άλλων και απόλαυση του σεβασμού τους· από φιλοδοξία αναρριχήσεως τύπου «καριέρας», και πολλά άλλα. Επιπλέον, πολλοί επιλέγουν την ιερωσύνη για να αποδράσουν από τις ευθύνες της ζωής και να καταφύγουν σε ένα “προστατευμένο” μέρος, που θεωρείται ότι είναι ή Έκκλησία.¹⁰ Είναι προφανές ότι τέτοια κίνητρα καθιστούν τον κληρικό ανήμπορο να αναλάβει τις απαιτούμενες ποιμαντικές ευθύνες που συντρέχουν στην κρίσιμη και περίπλοκη εποχή που ζούμε. Μάλιστα, όταν αυτός που έχει την ευθύνη της φροντίδας ενός συνανθρώπου κατέχεται από μιά ψυχική παθολογία (που αρκετές φορές δεν είναι εμφανής), είτε είναι κληρικός είτε λαϊκός, μπορεί να είναι και επικίνδυνος, ακόμη και θανατηφόρος.

Επομένως, βασική αρχή της ποιμαντικής διαμόρφωσης είναι να εξετασθούν τά κίνητρα και ή ώριμότητα του ποιμένα και του υποψήφιου κληρικού, ώστε να επιβεβαιωθεί: 1) ότι είναι υγιής· 2) ότι έχει τη διάθεση, τον ζήλο, αλλά, πρωτίστως, τό σωστό φρόνημα και την ικανότητα να φροντίσει τις πολλαπλές ανάγκες του ποιμνίου του Χριστού και της ευρύτερης κοινωνίας· 3) ότι θά είναι ένας ζωντανός φορέας της χαρᾶς του Ευαγγελίου, που εκπέμπει την ελπίδα της σωτηρίας του κόσμου με αγάπη και γνήσια φιλανθρωπία.¹¹

Η διαμόρφωση του ποιμένα αποτελεί διαχρονική πορεία, ένα «ταξίδι» πνευματικής και ψυχολογικής ωρίμανσης που βασίζεται στην αυτογνωσία και την πνευματική εμβάθυνση στο μυστήριο της Θείας Οικονομίας, όπως αυτή φανερώθηκε στην Ενσάρκωση του Ίησου και στο

---

¹⁰Βασίλειος Θερόμος, Πρωτοπρεσβύτερος, M.D., «Οι δυσκολίες στην ποιμαντική διαμόρφωση», 4η Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την Ποιμαντική Διακονία στον Χώρο της Υγείας, Ρόδος, 2022.

¹¹Arnaldo Pangrazzi, Fr., “Difficulties in pastoral formation”, 4η Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την Ποιμαντική Διακονία στον Χώρο της Υγείας, Ρόδος, 2022.

γεγονός τῆς Πεντηκοστῆς. Μέσα ἀπό αὐτή τήν πορεία, θά μπορέσει νά ἀναγνωρίσει κανεὶς τὰ τάλαντα πού τοῦ ἔχει δώσει ὁ Θεός, ὥστε νά τὰ ἀξιοποιήσει στό μέγιστο κατά τή διακονία του. Θά ἀποκτήσει ἀκόμη μιὰ διαυγῆ διάκριση, ὥστε νά ἀντιμετωπίσει τό κάθε πρόσωπο μέ τόν κατάλληλο τρόπο. Ὑπογραμμίσθηκε ἀκόμη ὅτι ὁ ποιμένας, καθὼς καί ὅλοι ἐκεῖνοι πού φροντίζουν τόν συνάνθρωπό τους μέ πολλαπλούς τρόπους, χρειάζεται νά ἐνημερώνονται διαρκῶς γιά τό πῶς πρέπει νά ἀντιμετωπίσουν τίς πνευματικές καί ψυχολογικές διαστάσεις τῶν σωματικῶν, ψυχολογικῶν καί πνευματικῶν παθήσεων, ὥστε νά μή παρατυποῦν κατά τή διακονία τους.¹²

Τό Συνέδριο ἐστίασε ἰδιαίτερα στίς προκύπτουσες δυσκολίες ἀλλά καί στήν ἀνάγκη γιά μιὰ πιό στενή συνεργασία μεταξύ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καί τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξαιρετικῆς βαρύτητας ἦταν ἡ διαπίστωση ὅτι ὑπάρχει ἓνα χάσμα μεταξύ ἱατρικῆς ἐπιστήμης καί Ἐκκλησίας, τό ὁποῖο ὅμως μπορεῖ νά γεφυρωθεῖ μέσα ἀπό εὐλικρινῆ διάλογο, πού θά θέσει κατά μέρος τίς ὁποῖες προκαταλήψεις καί θά προσανατολιστεῖ στήν κοινή προσπάθεια γιά τή βοήθεια πρὸς τόν πάσχοντα συνάνθρωπο καί τή θεραπεία του.¹³ Αὐτό διατρανώνεται μέσα ἀπό τήν Ἐνσάρκωση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος ἦρθε γιά νά θεραπεύσει τόν ἄνθρωπο στήν ὁλότητά του.¹⁴

Αὐτό πού δυσχεραίνει αὐτό τόν διάλογο σήμερα εἶναι ἡ ἀυξανόμενη «ἐμποροποίηση» τῶν χώρων ἱατρικῆς φροντίδας καί μιὰ ἰσχυρή τάση πρὸς τήν ἐπικράτηση μιᾶς βιοπολιτικῆς ἀντίληψης περὶ Ὑγείας (δηλ. τῆς ἐπίλυσης ὅλων τῶν προβλημάτων τῆς ἱατρικῆς φροντίδας ἀποκλειστικά ἀπό τήν πολιτική). Ἐδῶ, ὁ ἱατρός καί οἱ ἐπαγγελματίες Ὑγείας χάνουν τήν προσωπική τους ὄντοτητα καί ἀφαιρεῖται ἡ δυνατότητα νά ἀσκήσουν τήν ἐπιστήμη τους μέ αὐτοσυνειδησία, ὑποβαθμιζόμενοι σέ ἀπλούς ὑπαλλήλους πού πρέπει νά ἱκανοποιήσουν τόν σκοπό μιᾶς πολιτικῆς, ἑνός Συστήματος Ὑγείας. Ἐπιπλέον καί πιό σοβαρό, ὁ ἄρρωστος ὑπάρχει ὡς ἓνα ἀντικείμενο πρὸς ἐκμετάλλευση. Αὐτή ἡ πολιτική ἀποξενώνει τόν

---

¹²Θεομὸς καί Pangrazzi, βλ. παραπάνω.

¹³Δημήτριος Λινός, Πρωτοπρεσβ., M.D., Ἰωάννης Κοκάκης, Ἀρχιμ. M.D., Simeon Menne, Deacon, Θεοπνεύστη Δρανδάκη, Μοναχή, Gerardo Duenas Perez, Priest, Κώστας Ζορμπᾶς, Ἱατρικὴ Ἐπιστήμη καὶ Ἐκκλησία: ἀναπτύσσοντας μιὰ σχέση συνεργασίας, 11η Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντικὴ Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

¹⁴Σταμούλης, βλ. παραπάνω.

ἄρρωστο, ψυχικά καί σωματικά, ἀπό αὐτούς πού τόν φροντίζουν καί δημιουργεῖ πολλά ἐμπόδια στό νά θεραπευτεῖ στήν ὁλότητά του.¹⁵

Στό Συνέδριο ἐπισημάνθηκε ὅτι, στήν Πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ, αὐτοί πού διακονοῦν στόν χῶρο τῆς Ὑγείας προσφέρουν διάπλατη μέριμνα καί φιλανθρωπία στους ἄρρώστους, μέ ἀνταπάρηση καί ἀγάπη, ὑπερβαίνοντας ἀνθρωπίνως τίς δυνάμεις τους, πολλές φορές κάτω ἀπό δύσκολες συνθήκες, γιά νά σωθεῖ ὁ κόσμος ἀπό κάθε κακοπάθεια. Γί' αὐτό, ἐκφράσθηκε ἡ ἀνάγκη ἀπό τούς συνέδρους πού ὑπηρετοῦν στόν ἰατρονοσηλευτικό χῶρο νά ὑπάρχει ἰδιαίτερη πνευματική ἐνίσχυση καί συμπαράσταση σ' αὐτούς, σέ οἰκουμενικό μάλιστα ἐπίπεδο, ἀπό τήν Ἐκκλησία. Ἐπίσης, ἐντοπίσθηκε ἡ ἰδιαίτερη ἀνάγκη νά στηριχθεῖ ἡ γυναίκα πού διακονεῖ στόν χῶρο τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης.

Σέ αὐτό τό πλαίσιο, οἱ σύεδροι συζήτησαν ἐκτενῶς τό πῶς ἡ πνευματική αὐτή ὑποστήριξη μπορεῖ προσφερθεῖ καί πῶς ὁ διάλογος μεταξύ ἰατρικῆς ἐπιστήμης καί Ἐκκλησίας μπορεῖ νά καλλιεργηθεῖ καί νά ἐνισχυθεῖ μέσα ἀπό τό *Πατριαρχικό Δίκτυο*, σέ συνεργασία μέ τίς κατά τόπους Ἐκκλησίες καί τούς ἰατρικούς καί νοσηλευτικούς συλλόγους, καί τή δημιουργία Συνδέσμων Ὁρθοδόξων Ἰατρῶν καί Ἐπαγγελματιῶν Ὑγείας.¹⁶

Ἄν θέλουμε νά μεριμνήσουμε γιά τήν ἀνθρωπότητα τοῦ αὔριο, χρειάζεται νά ἐστιάσουμε σέ ὀρισμένους βασικούς τομεῖς πού εἶναι καθοριστικοί γιά τό μέλλον μας. Γί' αὐτό, τό Συνέδριο ἀσχολήθηκε μέ: 1) τήν οἰκογένεια τοῦ μέλλοντος· 2) τό ὄραμα τῶν σημερινῶν νέων· 3) τήν τρίτη ἡλικία· 4) τήν Ἐνορία· 5) τά τραύματα ἑνός πολέμου.

Σχετικά μέ τό πρωταρχικῆς σημασίας ζήτημα τῆς οἰκογένειας, τονίσθηκε ὅτι τό θεμέλιο τῆς κοινωνίας καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας εἶναι ἡ οἰκογένεια. Ἡ σχέση ἑνός ἀνδρογύνου καθαγιάζεται καί ἱεροποιεῖται μέσα ἀπό τό Μυστήριον τοῦ Γάμου διά τῆς θείας χάριτος καί ὀλοκληρώνεται μέ τήν «εἰς γάμου κοινωνίαν» στό πλαίσιο τῆς εὐρύτερης ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας. Σέ αὐτή τήν κοινότητα ἐντάσσονται καί τά τέκνα τοῦ ἀνδρογύνου διά τοῦ Μυστηρίου τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος.

Στήν οἰκογένεια εἶναι βασικό νά ὑπάρχει ἕνα σταθερό καί ἀσφαλές περιβάλλον, μέ σαφεῖς ρόλους, μέσα στό ὅποιο τά μέλη θά νοιώθουν ἀποδοχή καί ἀγάπη. Σιγά-σιγά, ἐκλείπει ἡ παραδοσιακή πατριαρχική οἰκογένεια, πού εἶχε σταθερούς δεσμούς καί πρότυπα, καί

---

¹⁵Ἰατρική Ἐπιστήμη, βλ. παραπάνω.

¹⁶“Πατριαρχικό Δίκτυο”: *Σχεδιάζουμε τό μέλλον μαζί*, 13ῃ Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

ἀντικαθίσταται ἀπό νέους τύπους οικογένειας, στους οποίους ὑπάρχει ἀποσύνδεση τῆς γονεϊκότητας ἀπό τή σεξουαλικότητα, τό φύλο, τήν ἀναπαραγωγική ἰκανότητα. Σέ αὐτές τίς οἰκογένειες ὑπάρχει μιά σύγχυση γονεϊκῶν ταυτοτήτων, μιά δυσκολία γονεϊκοῦ ρόλου, ἕνα θέμα «γονεοποίησης τοῦ παιδιοῦ», ζητήματα πού δημιουργοῦν πληθώρα ἠθικῶν καί δεοντολογικῶν προβλημάτων.¹⁷

Τό ἄγχος πού βιώνει ἕνα παιδί καί ἰδιαίτερα ἕνας ἔφηβος σήμερα σχετίζεται μέ σύγχυση προτύπων, ἀναφορῶν, γνωμόνων (norms) καί ἐλλείψεις ὁρίων· μέ καταστάσεις πού ἀναδύονται σέ συνεχή ἐπίδραση καί διαπλοκή μέ τά στοιχεῖα τῆς κοινωνικῆς καί πολιτιστικῆς ἀνέλιξης, ὅπου δέν ὑπάρχει σταθερότητα. Ζοῦμε σ' ἕναν πολιτισμό «ἀντι-σκέψης». Ἐφόσον δέν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα ἀναμονῆς, δέν ὑπάρχει τό ἀνοιγμα πρὸς τή σκέψη. Καταργεῖται ὁ μύθος καί περιορίζεται ὁ νοῦς μέσα στόν ρεαλισμό τοῦ παρόντος. Οἱ δέ γονεῖς ζοῦν σάν ἔφηβοι, ἀνήμποροι νά μεταδώσουν συνέπεια καί αὐστηρότητα, μέ ἀποτέλεσμα νά σαγηνεύουν μέν τά παιδιά τους, ἐπιτρέποντάς τους ὅμως νά κάνουν ὅ,τι ἐπιθυμοῦν. Ἔτσι, τό παιδί δέν ἀποκτᾷ τή δυνατότητα τῆς ἀναμονῆς, τῆς διάκρισης τοῦ «καλοῦ» καί τοῦ «κακοῦ» (τοῦ ὑγιοῦς καί τοῦ ἐπικίνδυνου), τήν ἀνάγκη νά προβληματίζεται, πού εἶναι ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιά τό «ἀνοιγμα πρὸς τή σκέψη». Ἀντίθετα, τό παιδί κατασκευάζει μιά δική του, λανθασμένη πραγματικότητα, μέ ἔντονες φαντασιώσεις γιά τόν ἑαυτό του καί τούς ἄλλους, καί ὠθεῖται πρὸς μιά ψευδο-ωρίμανση, πού ἐκδηλώνεται μέσα ἀπό ἀκραῖες συμπεριφορές. Λόγω αὐτῆς τῆς κατάστασης, ἔχουν δημιουργηθεῖ νέες ψυχοπαθολογίες, εἰδικά στους ἐφήβους, πού σχετίζονται μέ δομές ναρκισσιστικῆς εὐθραυστότητας, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται μέ σωματικά καί ψυχικά στοιχεῖα (διαφόρων εἰδῶν ἐξαρτήσεις, βουλιμία ἢ ἀνορεξία, πανικούς, παραποίηση τοῦ σώματος, μαζοχιστικές τάσεις, πού πολλές φορές ἐρωτικοποιοῦνται). Παρ' ὅλη αὐτή τή σύγχυση, ὁ ἔφηβος συνεχίζει νά ἀναζητᾷ τόν ἑαυτό του σέ σχέση μέ τόν ἄλλο, ὥστε νά ἐπιβεβαιωθεῖ ὄντολογικά. Ἡ κρίσιμη ἐρώτηση εἶναι: Ποῖόν ἄλλο θά συναντήσῃ; Αὐτός ὁ ἄλλος μπορεῖ, θετικά ἢ ἀρνητικά, νά καθορίσει τό μέλλον του ὀριστικά.¹⁸

---

¹⁷Δημήτριος Αναγνωστόπουλος, M.D., «Ἡ οἰκογένεια στή σύγχρονη ἐποχή τῆς παγκοσμιοποίησης», 7η Συνεδρία, «Ἡ οἰκογένεια τοῦ μέλλοντος», 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χώρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

¹⁸Εὐγενία Σουμάκη, M.D., «Ἐφηβεία – νέες παθολογίες», 7η Συνεδρία, «Ἡ οἰκογένεια τοῦ μέλλοντος», 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χώρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

Τά προαναφερθέντα προβλήματα μαρτυροῦν ὅτι ὁ τρόπος πού τά μέλη τῆς σημερινῆς οἰκογένειας ἐπικοινωνοῦν εἶναι ἐλλιπής. Ἐμπόδιο τῆς καλῆς ἐπικοινωνίας εἶναι ἡ ἀπουσία τῶν μελῶν της λόγω διαφορετικῶν ὑποχρεώσεων καί ἀπασχολήσεων (ἐργασία, σχολεῖο, δραστηριότητες), ἢ ἐπειδή ὁ καθένας ἀπομονώνεται «στόν κόσμο του» μέσα στό σπίτι. Ἡ ἀνεξέλεγκτη χρήση τοῦ διαδικτύου συμβάλλει ἐπίσης στήν ἀπομόνωση. Ἀντικαθιστᾷ τήν ἀληθινή συνάντηση μέ τόν ἄλλον καί δημιουργεῖ μιᾶ νοσηρή εἰκονική πραγματικότητα, πού ἀπομονώνει τό κάθε μέλος ἀκόμη περισσότερο στίς ἀνασφάλειές του καί σέ ἐξαρτημένες νοσηρές «διαδικτυακές» σχέσεις, πού δέν ἔχουν μέλλον.¹⁹

Ὅφειλουμε νά κατανοήσουμε αὐτά τά δυναμικά στοιχεῖα, ὥστε νά συμβάλουμε καί νά βοηθήσουμε στή βελτίωση καί τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας. Ὅσο καί νά μᾶς παραξενεύει ἡ οἰκογένεια τοῦ σήμερα ἢ νά διαφωνοῦμε μέ τούς νέους τύπους πού τή χαρακτηρίζουν, εἶναι ἀπαραίτητο νά συνδιαλεχθοῦμε μέ τά μέλη της, ὥστε νά τά βοηθήσουμε στίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζουν σήμερα καί πού θά προκύψουν αὔριο. Τό νά ἀφήσουμε τά μέλη τῆς οἰκογένειας μόνα στίς δυσκολίες τους, σημαίνει ψυχικό θάνατο, ὄχι μόνο γιά τό κάθε μέλος της, ἀλλά καί γιά τίς κοινωνίες τοῦ μέλλοντος!²⁰

Ἡ ἀνάγκη γιά διάλογο καί ἐπικοινωνία ἐκφράσθηκε ἔντονα στή συγκινητική συνεδρία «Τό ὄραμα τῶν νέων σήμερα» ἀπό τίς φωνές τῶν τεσσάρων νέων πού συμμετείχαν διαδικτυακά ἀπό διάφορα μέρη τῆς ὑψηλίου (Η.Π.Α., Μεγ. Βρετανία, Ἑλλάδα, Αὐστραλία). Οἱ νέοι αὐτοί θεωροῦν ὅτι ἐπιβάλλεται νά μποροῦν οἱ νέοι νά μιλήσουν γιά τίς δυσκολίες καί τίς ἀγωνίες τους σέ συνανθρώπους τους (ἰδιαίτερα σ' ἕναν ποιμένα) οἱ ὅποιοι θά προσπαθήσουν νά τούς κατανοήσουν. Σ' αὐτή τή συνεδρία, ἐκφράστηκε ἡ διαπίστωση ὅτι πολλές φορές χρειάζεται κάποιος νά φτάσει στήν ἀπόγνωση γιά νά ἀναζητήσει βοήθεια καί δέν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι πού θά ἠθελαν νά ἀναζητήσουν βοήθεια ἀπό τήν Ἐκκλησία – ἀρκεῖ νά συναντήσουν ἕναν κληρικό καί μιᾶ ἐκκλησιαστική κοινότητα πού ἔχουν τή διάθεση νά ἀκούσουν στοργικά, χωρίς ἐπικρίσεις, καί πού δέν ἐπιβάλλουν «ἔτοιμες συνταγές» γιά τά προβλήματά τους. Ἀκόμη, ὅσοι μεγάλωσαν σέ μιᾶ ἐκκλησιαστική κοινότητα ἔχουν τίς ἴδιες προσδοκίες γιά τόν ἱερέα τους. Ἐπιθυμοῦν νά ἀναγνωρισθοῦν ὡς ὑπαρκτά μέλη τῆς κοινότητος καί νά

---

¹⁹Μανώλης Σφακιανάκης, «Τό διαδίκτυο καί ἡ κοινωνικότητα», 10η Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

²⁰Αναγνωστόπουλος, βλ. παραπάνω.

λάβουν ενεργό ρόλο σ' αυτή, προπαντός στη λατρεία. Πάντως, όλοι όσοι έλαβαν μέρος στη συνεδρία συμφώνησαν ότι οι νεαροί ενήλικες, εντός και εκτός Έκκλησίας, ανησυχούν με τις ακρότητες που εκδηλώνονται σέ όλα τα επίπεδα των τωρινών κοινωνιών, και προσμένουν έναν καλύτερο κόσμο. Έλπίζουν ότι δέν θά απογοητευτούν.²¹

Όσο εξαρτάται τό μέλλον τής ανθρωπότητας από τούς νέους, τόσο θά πρέπει νά στηρίξουμε και νά φροντίσουμε εκείνους που φτάνουν στην «Τρίτη Ηλικία». Αυτοί είναι «οί γονεῖς και οί δάσκαλοί μας, στούς όποιους χρωστάμε τό ζήν και τό εὔ ζήν. Είναι αυτοί που πολέμησαν για νά εἴμαστε ελεύθεροι· αυτοί που δούλεψαν για νά αφήσουν πίσω τους αυτό επάνω στό όποιο εμεῖς συνεχίζουμε σήμερα».²² Ο τρόπος που εμεῖς τούς αντιμετωπίζουμε και τούς φροντίζουμε θά καθορίσει τό πώς οί ενήλικες του αύριο θά φροντίσουμε τούς μεγαλύτερους. Θά προσδιορίσει τήν ανθρώπινη αξία όπως αυτή σχετίζεται μέ τήν ιστορική μας κληρονομιά, τά πρότυπά μας και τήν κοινωνική μας υπόσταση. Χωρίς αυτή τή φροντίδα και τόν σεβασμό, δέν θά υπάρχει μιά διαχρονική συνέχεια τής ανθρωπότητας. Σημαντική ἦταν και ἡ επισήμανση ότι, λόγω τής υπογεννητικότητας και τής αύξησης του μέσου όρου ζωής, παρατηρεῖται μιά άτομική, οικογενειακή και κοινωνική επιβάρυνση σχετικά μέ τή φροντίδα των ανθρώπων τής τρίτης ηλικίας. Τό δόσιμο στη φροντίδα των ηλικιωμένων αποτελεί έκφραση που συνδέεται άμεσα μέ τή Θεία Εύχαριστία, όπου μνημονεύουμε όλους τούς προγόνους μας. Έτσι, ἡ Έκκλησία πρωτοστατεῖ στη φροντίδα τής τρίτης ηλικίας, μέ τίς πολλές μονάδες τίς όποιες λειτουργεῖ. Τό Πατριαρχικό Δίκτυο δεσμεύτηκε νά αναλάβει έναν συντονιστικό ρόλο στον διάλογο μεταξύ αυτών των μονάδων και στην υποστήριξη του προσωπικού που εργάζεται σέ αυτές.

Ἡ έστία τής φροντίδας που παρέχει ἡ Έκκλησία «έν τῷ κόσμῳ» είναι ἡ ένορία, ἡ όποία πρέπει νά λειτουργεῖ ως μιά κοινότητα που θεραπεύει μέσα από τήν καθολική αγάπη που παρέχει και εκφράζει.²³ Γι' αυτό τόν

---

²¹Νικόλαος Δουληγέρης, Πρωτοπρ., Κάλλια Παπαδούλη (Hellas), Constance Poplos (USA), Sophronia Samoutis (U.K.), Nathan Christopher Politis (Australia), «Τό όραμα των νέων σήμερα», 9^η Συνεδρία, 5^ο Διεθνές Συνέδριο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τήν Ποιμαντική Διακονία στον Χώρο τής Υγείας, Ρόδος, 2022.

²²Κίμων Βολίκας, Μ.Δ., «Ἡ τρίτη ηλικία και τό μέλλον των μονάδων γερόντων», 12^η Συνεδρία, 5^ο Διεθνές Συνέδριο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τήν Ποιμαντική Διακονία στον Χώρο τής Υγείας, Ρόδος, 2022.

²³Ἡ ένορία σήμερα και αύριο, Ομαδικές Συζητήσεις, 5^η Συνεδρία, 5^ο Διεθνές Συνέδριο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τήν Ποιμαντική Διακονία στον Χώρο τής Υγείας, Ρόδος, 2022.

λόγο, οί σύνοδοι ασχολήθηκαν ιδιαίτερα μέ τό θέμα τής ένορίας: πώς εἶναι σήμερα καί πού ὀδεύει. Ἡ ένορία εἶναι ὁ τόπος συνάντησης πού ἀπαρτίζεται ἀπό διαφόρων ειδῶν ἀνθρώπους, ἐγγάμους καί ἀγάμους, γονεῖς, παιδιά καί νέους, μαζί μέ τούς ἡλικιωμένους, πού δέν ἔχουν πάντοτε τίς ἴδιες πολιτισμικές ρίζες, καθώς ἔχει ἀλλάξει ὁ πολιτισμικός χαρακτήρας ἀρκετῶν περιοχῶν καί κρατῶν λόγω μετανάστευσης πληθυσμοῦ, μικτῶν γάμων καί πρόσκλησης ἀτόμων πρὸς τήν Πίστη. Ἐκεῖ πραγματοποιεῖται τό ἐκκλησιαστικό γεγονός, καθώς γίνεται ἡ συνάντησή τους μέ τόν Χριστό καί ἡ ἐνσωμάτωσή τους στήν Ἐκκλησία (στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ) ὡς μιᾶ κοινωνία ἐνώσεως διά τής Θεῖας Εὐχαριστίας. Ἐκεῖ θά ἀνακαλύψουν πρότυπα, σταθερούς δεσμούς, ὀριοθετημένες σχέσεις, καί μιᾶ πολιτισμική ἀναφορά πού συνδέει τό παρελθόν μέ τό παρόν καί δίνει προοπτική στό μέλλον, πού δέν περιορίζεται σέ τόπο καί χρόνο ἀλλά προσβλέπει πρὸς τήν αἰωνιότητα. Ἐκεῖ καθορίζεται ἡ ὄντοτητα τοῦ κάθε προσώπου καί ἡ ὀλοκλήρωσή του ὡς εἰκόνας Θεοῦ. Ἐκεῖ, στό Θυσιαστήριο, διαρκῶς σαρκώνεται ὁ Ἰησοῦς. Τό δέ μυστήριο τής Ἐνσάρκωσης γκρεμίζει τίς παλαιές συνήθειες τής ἀνθρώπινης θρησκευτικότητας καί εἰσάγει διαθήκη καινή, κόσμος καινούργιο· ἕναν συγκλονισμό δημιουργικό σχέσης καί κοινωνίας, ἀντίστασης καί ἀλλαγῆς.²⁴ Ἐκεῖ μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία νά πράξουμε ὅπως πράττει ὁ Θεός, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πτωχείᾳ, ἐν εὐσπλαγχνίᾳ, ἐν ταπεινώσει, ὡστε νά ὠθήσουμε τόν κόσμο πρὸς τή συμφιλίωση, τήν εἰρήνη, τήν ἐνότητα.

Τό ἐρώτημα πού τέθηκε εἶναι ἂν ὄντως ἡ ένορία σήμερα ἐκπληρώνει αὐτές τίς προδιαγραφές· ἂν εἶναι ἕνας ἀληθινός τόπος συνάντησης ὅπου βιώνεται, μέ ἔμπρακτο τρόπο, ἡ Σάρκωση, ἡ συνάντησή μας μέ τόν Χριστό διά τής Εὐχαριστίας· ἂν ἐκεῖ ἀνακαλύπτονται καί ἀνανεώνονται πρόσωπα μέσα ἀπό ἀγαπητικές σχέσεις· ἂν ἐκεῖ θεραπεύονται οἱ τραυματισμένες μας ὑπάρξεις μέσα ἀπό τή μετάνοια καί τή συμφιλίωση. Ἡ ἀπώλεια, ἀπό τή μεγάλη πλειοψηφία τῶν χριστιανῶν, τής αἰσθησης τής ένορίας ὡς μιᾶς κοινότητας πού θεραπεύει ἀποτελεῖ τό σημεῖο τής συνεχοῦς ἐκκοσμίκευσης τής Ἐκκλησίας».²⁵ Αὐτή εἶναι ἡ βασικότερη ποιμαντική πρόκληση σήμερα.

Οἱ σύνοδοι ἀνέφεραν ὅτι ἡ Πανδημία ἀνέδειξε τήν ὑποβόσκουσα καί διαχρονική δυσαρμονία πού προῦπήρχε στίς ένορίες. Συνέπειες τής Πανδημίας εἶναι ἡ δυσκολία πού ἔχουν οἱ ένορίτες νά λειτουργήσουν ὡς

---

²⁴Σταμούλης, βλ. παραπάνω.

²⁵Ἀντώνιος Καλλιγέρης, Πρωτοπρεσβ., «Οἱ ποιμαντικές προκλήσεις στήν ἐκκλησιαστική κατήχηση σήμερα», 8η Σύνοδος, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τής Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

κοινότητα μετά τόν ἐγκλεισμό καί τίς ἀπαγορεύσεις πού εἶχαν ἐπιβληθεῖ ἀπό τίς κυβερνήσεις· ἡ κακή χρήση τῆς ζωντανῆς μετάδοσης τῆς Θείας Λειτουργίας, πού γίνεται ἐμπόδιο γιά τή φυσική συμμετοχή στή λατρεία· ἡ δυσκολία τῶν κληρικῶν καί τῶν συγγενῶν νά προσφέρουν ὑποστήριξη στους ἀρρώστους καί στά ἀγαπημένα τους πρόσωπα πού νοσηλεύονται στά ὑγειονομικά ἰδρύματα, λόγω τῶν νέων κανόνων περί ἐπισκέψεων· ἡ ἔλλειψη κατάλληλης δομῆς τῆς ἐνορίας, ὥστε νά συμπαρασταθεῖ στους κατακοίτους, πού εἶναι ἀπομονωμένοι στά σπίτια τους· οἱ δυσκολίες πού ὑπῆρχαν καί ὑπάρχουν ὅταν πεθαίνει κάποιος, κυρίως δυσκολίες σχετικές μέ τήν ταφή του.

Δεδομένων αὐτῶν τῶν καταστάσεων, ὅλο τό Συνέδριο τό διέτρεξε ἡ διαπίστωση ὅτι ὑπάρχει ἐπιτακτική ἀνάγκη γιά περισσότερη καί οὐσιαστική κατήχηση, ιδιαίτερα τῶν ἐνηλίκων, τέτοια πού νά ἀγγίζει τίς ὑπαρξιακές ἀναζητήσεις καί δυσκολίες τῶν ἀνθρώπων καί νά μή μένει ἀπλῶς στους στενοὺς ἐκκλησιαστικούς τύπους. Ψηλαφώντας αὐτές τίς ἀναζητήσεις καί δυσκολίες, ἡ ἐκκλησιαστική καθοδήγηση πρέπει νά προσφέρει μιά ἀγωγή, ἕναν τρόπο ζωῆς, πού νά ὀδηγεῖ τόν ἄνθρωπο σέ μιά ὑπαρξιακή πληρότητα, σέ μιά ἐκκλησιαστική πλήρωση.²⁶ Ἄπαντες συμφώνησαν ὅτι τό Πατριαρχικό Δίκτυο μπορεῖ νά παίξει σημαντικό ρόλο στήν καθοδήγηση καί τή διευκόλυνση διαλόγου γιά τά θέματα πού ἔχουν προκύψει σέ ἐνοριακό ἐπίπεδο.

Τό Πατριαρχικό Συνέδριο ἔγινε κάτω ἀπό τά σύννεφα τοῦ πολέμου τῆς Οὐκρανίας καί τή γενικότερη ἀναστάτωση πού ὑπάρχει στόν κόσμο λόγω τῆς τραγικῆς μετανάστευσης προσφύγων, κάτι πού εἶναι πολύ γνώριμο στό Γένος μας. Γι' αὐτό, ἀφιερώθηκε ιδιαίτερη συνεδρία γιά τό τραῦμα τοῦ πολέμου στόν στρατό καί στους πρόσφυγες. Παρουσιάστηκε ἡ ἐξαιρετική ἐνοριακή φροντίδα τῶν προσφύγων πού παρέχει ἡ ἐνορία τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου στήν πόλη Ghent τοῦ Βελγίου. Τρομοκρατημένοι ἀπό τούς βομβαρδισμούς, οἱ πρόσφυγες ἀναζητοῦν μητρική στοργή καί πατρική θαλπωρή μπροστά στήν ἀβεβαιότητα τοῦ αὐριο. Οἱ δέ στρατιῶτες ζητοῦν ἐνθάρρυνση καί κατανόηση στή δυσκολία πού ἔχουν κατά τήν ἐκτέλεση τῶν στρατιωτικῶν τους ὑποχρεώσεων. Καί στίς δύο περιπτώσεις, ὁ καθένας φέρνει μαζί του καί τίς προσωπικές του βιωματικές δυσκολίες, πού, πολλές

---

²⁶ Ἀντώνιος Καλλιγέρης, Πρωτοπρεσβ., Paraskevi Tibbs, «Οἱ ποιμαντικές προκλήσεις στήν ἐκκλησιαστική κατήχηση σήμερα», 8η Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

φορές, περιπλέκονται με τις ταραγμένες καταστάσεις στις οποίες έχουν εμπλακεί λόγω πολέμου.²⁷

Τονίστηκε με έμφαση ότι τό κέντρο τῆς πνευματικῆς ὑποστήριξης τόσο τῶν διαφόρων πασχόντων ὅσο καί ἐκείνων πού τούς διακονοῦν εἶναι ἡ Θεία Λατρεία. Μάλιστα, ὑποδείχθηκε ὅτι ὑπῆρχαν εἰδικές αἰτήσεις καί εὐχές πού συντάχθηκαν μετά ἀπό συμφορές πού ἀπείλησαν τήν εὐρωστία τοῦ λαοῦ κατά τή μακραίωνη ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Μέ αὐτό τόν τρόπο, μέσα ἀπό τή λατρευτική της παράδοση, ἡ Ἐκκλησία ἐξέφρασε τήν ποιμαντική της διάσταση, κατά τήν ὁποία καλοῦσε τά μέλη της νά προσευχηθοῦν στόν Θεό, ὥστε νά μήν τούς ἐγκαταλείψει, νά ὑπάρχει εἰρήνη, νά ἀνατραπεῖ τό κακό καί ἡ ἐπιρροή τοῦ διαβόλου, καί νά σκεπάσει ὁ Χριστός τόν κόσμο μέ τή Θεία του Χάρη καί Φιλανθρωπία.²⁸ Ἀκολουθώντας αὐτή τήν παράδοση καί ἀναγνωρίζοντας τήν ἀνάγκη πνευματικῆς ὑποστήριξης τοῦ ἀρρώστου καί ἰδιαίτερα τοῦ θεραπευτῆ, τό Πατριαρχεῖο καθόρισε τόν ἑορτασμό τῆς Συνάξεως τῶν Ἁγίων Ἰατρῶν, πού καθιερώθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Πατριαρχικοῦ Δικτύου ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο τό 2021.

Στό Συνέδριο, παρουσιάστηκε ἡ νέα Ἀκολουθία τῆς Ἑορτῆς πού ἐκπονήθηκε μέ εὐγλωττία καί καλλιέπεια ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ρόδου κ. Κύριλλο. Γιά νά γίνει ἡ Ἀκολουθία εὐχρηστη καί κατανοητή σέ πολλούς, ἀποφασίσαμε νά ἐκδώσουμε τό κείμενο καί στά Νεοελληνικά καί τά Ἀγγλικά. Ἡ ἀγγλική μετάφραση ἐκπονήθηκε ἀπό τόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀμάστριδος κ. Σπυρίδωνα (Κέζιο), ἐνῶ τή νεοελληνική ἀπόδοση ἐπιμελήθηκε ὁ Ἐλλογιμώτατος Φιλόλογος καί Καθηγητής κ. Ἀνδρέας Μορᾶτος.

Οἱ Ἅγιοι Ἰατροί, πού διακόνησαν σέ διάφορες ἐποχές τόν πάσχοντα συνάνθρωπο, ἄς πρεσβεύουν γιά τόν κάθε ἄρρωστο, γιά ὅλους ἐκείνους πού διακονοῦν στόν χῶρο τῆς Ὑγείας, ἀλλά καί γιά τή συνέχεια τῆς ἐνεργοῦ παρουσίας καί προσφορᾶς τοῦ Πατριαρχικοῦ Δικτύου, μαζί μέ τίς εὐχές καί εὐλογίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου.

---

²⁷Steve Steele, M.D., Μελέτιος Κουράκλης, Ἀρχιμ., Pavlos Perletti, Protopresb., Tatiana Letovaltseva, «Τό τραῦμα τοῦ πολέμου στόν στρατό καί στούς πρόσφυγες», 6η Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

²⁸Χρυσόστομος Νάσσης, Πρωτοπρεσβ., «Ἡ δυναμική τῆς Ὁρθόδοξης λατρείας στήν ἀντιμετώπιση κρίσεων», 3η Συνεδρία, 5ο Διεθνές Συνέδριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας, Ρόδος, 2022.

Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Σταῦρος Κοφινᾶς
Συντονιστής τοῦ Δικτύου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
γιά τήν Ποιμαντική Διακονία στόν Χῶρο τῆς Ὑγείας
19 Νοεμβρίου 2022
Ρόδος